

Er beteckning: KN2025/00513.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande från Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO) över Riksgäldens delredovisning av uppdraget att utreda finansieringen av omhändertagande av kärntekniska restprodukter från nya kärnreaktorer (2025).

Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerade remiss. Remissvaren ska vara inlämnade till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 28 november 2025.

KSO:s medlemskommuner är Nyköping, Oskarshamn, Varberg och Östhammar. De tre sistnämnda är värdkommuner för kärntekniska anläggningar samt anläggningar för kärnavfall i operativ drift. I dessa kommuner finns även lokala säkerhetsnämnder som är nämndmyndigheter under regeringen. KSO lämnar stöd och service till medlemskommunerna och de lokala säkerhetsnämnderna.

Regeringen har gett Riksgäldskontoret (Riksgälden) i uppdrag att utreda behovet av förändringar i det regelverk som styr finansieringen av omhändertagande av kärntekniska restprodukter vid etablering av nya kärnkraftsreaktorer. I en första delredovisningen har Riksgälden analyserat hur kärnavfallsavgifter och säkerhetsbelopp påverkar nyetablering av reaktorer samt en utredning av programrisken och förslag på hur staten kan minska denna risk genom att ta på sig ekonomiska åtaganden. I denna andra delredovisning presenterar Riksgälden lagförslag, inklusive konsekvensanalys, hantering av programrisk samt nödvändiga lagändringar för att underlätta nyetablering av kärnkraftsreaktorer, med antagandet att det nuvarande finansieringssystemet kvarstår.

Yttrande/synpunkter

Inledningsvis så ser Kärnkraftskommunerna positivt på ambitionen att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar finansiering av hanteringen av kärntekniska restprodukter. Detta är avgörande för att säkerställa ansvars-tagande och ekonomisk stabilitet vid etablering av ny kärnkraft. Samtidigt konstaterar KSO att delredovisningen i begränsad utsträckning behandlar de konsekvenser som uppstår för kommunerna, trots att kommunerna har omfattande lagstadgade uppgifter inom planering, beredskap, miljötillsyn och information till medborgarna.

KSO tillstyrker övergripande målsättningen med ett robust och långsiktigt finansieringssystem. Samtidigt är det samarbetsorganets uppfattning att delredovisningen i nuvarande form inte i tillräcklig grad beaktar kommunernas ansvar, ekonomiska förutsättningar eller långsiktiga risker. Kommunala risker behöver därför inkluderas i programriskanalysen och beaktas i finansieringsmodellen. KSO ser ett behov av betydande kompletteringar inför slutredovisningen, vilket Kärnkraftskommunerna kan bistå med i en fortsatt dialog. KSO menar därför att den fortsatta utredningen måste innehålla en fördjupad analys av de kommunala konsekvenserna, förslag till finansiering och kompensationsmodeller och ett tydliggjort ansvar mellan stat, kommuner och övriga aktörer.

Vidare anser KSO att värdkommunens ansvar måste tydliggöras. Etablering av nya kärntekniska anläggningar innebär att kommunen får betydande uppgifter inom olika ansvarsområden, såsom exempelvis:

- fysisk planering enligt PBL,
- miljötillsyn enligt miljöbalken,

- räddningstjänst och krisberedskap enligt LSO och LEH,
- kommunal service och samhällsutveckling.

Dessa ansvarsområden påverkas direkt av de förändringar Riksgälden föreslår. Kärnkraftskommunerna bedömer att detta kräver tydlig statlig styrning och resurser. Att hållbara stora nationella infrastrukturprojekt innebär omfattande risk och kostnader för värdkommunerna. I den nationella kärnkraftssamordnarens delrapport 3 betonas också behovet av tydliga statliga ställningstaganden kring riskallokering och stöd till berörda kommuner.

KSO har vissa synpunkter på delredovisningens huvudsakliga delar. När det gäller programrisk och ekonomiska åtaganden så noterar KSO att förslaget främst hanterar industrins ekonomiska risker och inte berörda kommuners risker. Detta gäller exempelvis infrastrukturinvesteringar, personalförsörjning eller beredskap. KSO anser att staten behöver analysera och redovisa:

- Hur kommuner påverkas om planerade reaktorbyggen försenas eller uteblir,
- Hur kommunala investeringar ska hanteras vid förändrad programstorlek,
- Vilka kompensationsformer som kan tillämpas.

Förslagen får även konsekvenser för kommunal planering och bedöms innebära ökade krav på kommunerna när det gäller: översiktsplanering och detaljplanering, omfattande samråd och miljökonsekvensbedömningar och strategisk markanvändning samt lokalisering av ny infrastruktur.

Ytterligare ett kommunalt ansvarsområde rör beredskap och säkerhet. Kommunerna har enligt lag ett betydande geografiskt områdesansvar. Delredovisningen saknar statliga förslag för att stödja kommunerna även inom detta område. KSO anser därför att finansiering och ansvarsfördelning inom området måste konkretiseras. Enligt Kärnkraftskommunernas uppfattning innebär ny kärnkraft för berörda kommuner:

- ökade krav på räddningstjänstens förmåga,
- behov av förstärkt krisorganisation,
- behov av utvecklad risk- och sårbarhetsanalys,
- utökad informationsberedskap gentemot invånarna.

Ett viktigt område rör transparens och kommunikation och KSO instämmer i att transparens är nödvändig där berörda kommuner kommer att vara en central aktör i dialogen med allmänheten. Detta kräver i sin tur tydliga statliga riktlinjer för ansvarsfördelning, stöd till kommunal risk- och krisinformation och utvecklade samverkansstrukturer. När det gäller samverkan så välkomnar KSO skrivningarna om samarbete, men poängterar att kommunerna bör utgöra en obligatorisk part i en nationell samverkansmodell kring riskhanterings- och konsekvensanalyser samt för uppföljning av det nya finansieringssystemet.

Avslutningsvis vill Kärnkraftskommunerna betona vikten av att en tydlig ansvarsfördelning fastställs mellan statliga myndigheter, regioner, kommuner och reaktorinnehavare.

2025-11-28

KÄRNKRAFTSKOMMUNERNAS SAMARBETSORGAN

Andreas Erlandsson
Ordförande

David Sandrén
Vice ordförande

Ted Lindquist
Samordnare/e.u.